

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусов Ю.В. Виконавче провадження : [навчальний посібник] / Ю.В. Білоусов. – К. : Прецедент, 2005. – 192 с.
2. Гук Б.М. Правоохоронна спрямованість діяльності Державної виконавчої служби України / Б.М. Гук // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 190–195. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11gbmvscu.pdf>.
3. Рішення Європейського суду з прав людини від 15.10.2009 по справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_479.
4. Фурса С.Я. Виконавче провадження в Україні : [навчальний посібник] / С.Я. Фурса, С.В. Щербак. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
5. Ігонін Р.В. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Р.В. Ігонін. – Ірпін, 2007. – 22 с.
6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII // Голос України. – 05.07.2016. – № 122–132.
7. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 № 606-XIV (у редакції Закону від 17.05.2016 № 1368-VIII) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 26. – Ст. 517.
8. Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13.12.2010 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003760-10>.
9. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14>.
10. Смокович М.І. Оскарження в адміністративних судах рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби / М.І. Смокович // Часопис Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 1 (5). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12smidvs.pdf>.

УДК 35.078.3

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASES OF E-GOVERNANCE
IN PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE**

Льницький М.П.,

*аспірант кафедри адміністративного, фінансового,
інформаційного та європейського публічного права
юридичного факультету
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено проблематиці адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні. Визначено адміністративно-правові засади електронного урядування у сфері публічного управління в Україні. Встановлено основні принципи електронного урядування у сфері публічного управління. Охарактеризовано загальноправові та спеціальні принципи електронного урядування у сфері публічного управління.

Ключові слова: електронний уряд, електронне урядування, принципи електронного урядування, публічне управління, адміністративна реформа.

Статья посвящена проблематике административно-правовых основ электронного управления в сфере публичного управления в Украине. Определены административно-правовые основы электронного управления в сфере публичного управления в Украине. Установлены основные принципы электронного управления в сфере публичного управления. Охарактеризованы общеправовые и специальные принципы электронного управления в сфере публичного управления.

Ключевые слова: электронное правительство, электронное управление, принципы электронного управления, публичное управление, административная реформа.

The article is devoted to the problems of the administrative and legal bases of e-government in public administration in Ukraine. Administrative and legal bases of e-government in public administration in Ukraine are determined. The basic principles of e-governance in public administration are determined. General legal and specific principles of e-government in public administration are characterised.

Key words: e-government, e-governance, principles of e-governance, public administration, administrative reform.

У контексті сучасних євроінтеграційних процесів України, адміністративної реформи, розвитку концепції електронного урядування в Україні, реформування законодавства України у сфері публічного управління, еволюції громадянського суспільства, потреби

вдосконалення публічного управління в Україні та стрімкого розвитку інформаційних технологій важливого значення набуває дослідження проблематики адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.

Дослідження адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні має важливе практичне значення для подальшої євроінтеграції України, реформування законодавства України у сфері публічного управління, ефективного функціонування органів публічної влади в Україні, а також вдосконалення практики діяльності уповноважених суб'єктів. Внаслідок цього дослідження проблематики електронного урядування у сфері публічного управління в Україні є важливим для розвитку науки адміністративного права та науки інформаційного права.

Саме тому автор статті ставить за мету охарактеризувати проблематику адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні. Завданнями статті є: визначити адміністративно-правові засади електронного урядування у сфері публічного управління в Україні; визначити основні принципи електронного урядування у сфері публічного управління; охарактеризувати загальноправові та спеціальні принципи електронного урядування у сфері публічного управління.

Проблематика електронного урядування у сфері публічного управління в Україні є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження багатьох сучасних науковців, зокрема В. Брижка, І. Куспляка, А. Стародубцева, В. Цимбалюка та М. Швеця.

Сучасний розвиток інформаційного суспільства в умовах правової та демократичної держави обумовлює широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі публічного управління, зокрема впровадження електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.

Удосконалення інформаційних технологій дає змогу активізувати й ефективно використовувати інформаційні ресурси, що сьогодні є найбільш важливим стратегічним фактором розвитку суспільства. Це стало найважливішим фактором підвищення ефективності керування майже у всіх сферах людської діяльності. Від їх розвитку залежить здатність різних організацій вирішувати свої задачі: підвищувати конкурентоспроможність – для комерційних структур, більш ефективно задовольняти потреби суспільства – для систем органів державної влади та місцевого самоврядування [1, с. 8].

Глобальна інформатизація суспільства мала наслідком виникнення та реалізацію практично всіма державами та на міжнародному рівні концепції «електронний уряд». «Електронний уряд» у кінці 90-х рр. ХХ ст. був сформований в постіндустріальних країнах Заходу і Сходу та реалізований на перших трьох стадіях: «початкова», «просунута» та «інтерактивна присутність», а в останні роки містить «онлайн-транзакції» та «мережеву присутність». За більш ніж два десятиліття впровадження термін «електронний уряд» досліджувався багатьма вченими, здебільшого зарубіжними, такими як К. Андерсен, Т. Беккер, К. Беллами, Б. Лоадер, М. Малкія, К. Ханер, К. Шедлер, Дж. Янг.

Л.В. Сморгунів одним із перших звернув увагу на еволюційну трансформацію концепції електро-

нного уряду в концепцію електронного урядування. Автор розрізняє терміни «електронний уряд», «електронна адміністрація» й «електронне урядування» та наголошує, що «електронний уряд стосується міжорганізаційних відносин, які містять політичну координацію, впровадження політичних рішень і надання публічних послуг; електронна адміністрація стосується внутрішньоорганізаційних відносин і містить розвиток політики, організаційну діяльність і менеджмент знання; а електронне урядування характеризує відносини між громадянами, урядовими структурами, громадською думкою і вибраними офіційними особами». Тобто, як вважає автор, якщо в основі концепції електронного уряду лежали поняття «відкритість інформації» і «надання публічних послуг онлайн», то нове розуміння включає такі концепти, як співпраця, участь, координація [2].

І.С. Куспляк вважає, що існує відмінність у поняттях «електронний уряд» та «електронне урядування». Електронний уряд розглядається як спосіб організації та розвитку політичної системи держави та її відкритості, новий підхід щодо взаємодії державних інститутів із суспільством з метою ефективнішої діяльності уряду, надання кращих публічних послуг. Електронне урядування – це концептуальний підхід навколо функцій уряду, процес співпраці влади з громадянами за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій задля збільшення можливостей для громадян [3, с. 12].

Можна виокремити дві основні моделі розбудови електронного урядування – «західну» і «східну». Процес реформування державного управління в західних країнах, орієнтований на модель електронної демократії, пов'язаний з реорганізацією державних органів на основі принципів «належного урядування», створення «відкритої та доступної держави». Проекти впровадження «електронного урядування» у східних країнах (Сінгапур, Республіка Корея та ін.) успішно реалізуються на основі принципів традиціоналізму (конфуціанства) та «раціональної бюрократії». Американська та європейська моделі дещо відрізняються від попередньої. У Європі загалом більше акцентують увагу на ролі інформаційно-комунікаційних технологій в адміністративному реформуванні та сервісі для громадян, що розглядаються як покупці. У США ж, окрім удосконалення адміністративної діяльності, велику увагу приділяють впливу інформаційно-комунікаційних технологій на політичну участь і свідомість, вдосконаленню функціонування політичної системи загалом.

У контексті досліджуваної проблематики важливе значення має визначення основних принципів електронного урядування у сфері публічного управління.

Для електронного урядування характерними є загальноправові принципи, адже, як вважає А.В. Малько, саме вони пов'язують основні закономірності формування та функціонування суспільства з правовою системою [4, с. 127–128].

Отже, загальноправовими принципами електронного урядування є такі.

1. Принцип законності, який у найбільш загальному розумінні означає точне і беззаперечне дотримання норм права всіма суб'єктами суспільних відносин, верховенство Конституції та законів, невідворотність покарання. А. Стародубцев зазначає, що законність – це певний порядок, режим, стан суспільних відносин, що характеризується їх відповідністю законам і підзаконним правовим нормам, виданим відповідно до законів [5, с. 12].

2. Принцип гласності, який означає, що нормативно-правові акти, що застосовуються в процесі адміністративно-правового регулювання та стосуються прав і свобод громадян, повинні доводитися до відома загалу. Повне, всебічне, систематичне інформування органами виконавчої влади про свої дії та рішення є їхнім обов'язком. Принцип гласності в державному управлінні пов'язаний насамперед із вільним доступом громадян до інформації про діяльність органів виконавчої влади всіх рівнів, окрім відомостей, які є державною таємницею або іншою захищеною законом таємницею. Конституційний принцип гласності полягає у визнанні необхідності й вимозі обов'язкового дотримання безперешкодного руху інформаційних потоків про явища та процеси політико-правової сфери. Як зазначає В. Серьогін, хоча в чинній Конституції України згаданий принцип не отримав закріплення у вигляді спеціальної норми-принципу, це не означає його заперечення як основоположної політико-правової ідеї, оскільки деякі прояви гласності отримали відбиття в тексті Основного Закону [6, с. 14].

Відповідно до ст. 50 Конституції України [7] кожному гарантовано право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. А відповідно до ст. 57 Конституції України кожному гарантовано право знати свої права й обов'язки. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права й обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення в порядку, встановленому законом, а недоведені є нечинними.

Електронне урядування передбачає, що принцип гласності буде реалізований через вільний і безкоштовний доступ інформації про державне управління шляхом розміщення повної та достовірної інформації в єдиній інформаційно-телекомунікаційній мережі Інтернет.

Слід зауважити, що в чинному законодавстві України принцип гласності знаходить своє нормативне закріплення. Так, наприклад, норми ст. 19 Митного кодексу України [8] від 13.03.2012 року передбачають, що органи доходів і зборів інформують заінтересованих осіб про митні правила у встановленому законом порядку. Для спрощення доступу заінтересованих осіб до такої інформації органи доходів і зборів застосовують інформаційні технології.

3. Принцип відповідальності передбачає настання відповідальності посадових осіб – учасників інформаційного обміну за повноту і достовірність відомостей, їх своєчасну передачу та зміну, а також збереження та знищення у встановленому порядку.

Поряд із вищезгаданими принципами, враховуючи специфіку електронного урядування, вбачається можливим виділити й ще деякі спеціальні принципи, на яких базується електронне урядування.

1. Принцип відкритості та прозорості розроблення регуляторних норм шляхом залучення громадськості до підготовки та обговорення. В Україні цей принцип знайшов своє відбиття в ухваленому Верховною Радою України Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» 11 вересня 2003 р. [9]. Відповідно до ст. 6 цього закону громадяни, суб'єкти господарювання, їх об'єднання та наукові установи, а також консультативно-дорадчі органи, що представляють інтереси громадян і суб'єктів господарювання, мають право: подавати до регуляторних органів пропозиції щодо необхідності підготовки проектів регуляторних актів, брати участь у їх розробленні; подавати зауваження та пропозиції щодо оприлюднення проектів регуляторних актів, брати участь у відкритому обговоренні питань, пов'язаних із регуляторною діяльністю; бути залученими регуляторними органами до підготовки аналізів регуляторного впливу та експертних висновків щодо регуляторного впливу та відстеження результативності регуляторних актів або самостійно проводити таку роботу та подавати відповідні пропозиції регуляторним органам; одержувати від регуляторних органів у відповідь на свої звернення інформацію щодо їхньої регуляторної діяльності.

Одним із головних нормативно-правових актів із питань забезпечення відкритості діяльності органів публічної влади під час впровадження регуляторної політики є Постанова Кабінету Міністрів України № 3 від 4 січня 2002 р. «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [10], згідно з якою оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються у державі. У п. 8 було визначено перелік інформації, яка розміщується на веб-сайті органу виконавчої влади. Серед іншого повинна бути розміщена така інформація: плани підготовки органом проектів регуляторних актів і зміни до них; повідомлення про оприлюднення проектів регуляторних актів, проекти цих актів і аналіз їхнього регуляторного впливу; звіти про відстеження результативності прийнятих органом регуляторних актів; відомості про регуляторну діяльність органу.

2. Принцип оперативності полягає в тому, що адміністративні процеси в розумні терміни забезпечують залучення та надають можливість для участі всім зацікавленим особам. Стосовно процесу надання адміністративних послуг в електронній формі цей принцип передбачає, по-перше, скорочення строків надання адміністративних послуг, по-друге, скорочення переліку документів, по-третє, скорочення

переліку адміністративних процедур та інші можливості зменшення регуляторного впливу на заявника.

Отже, оперативність означає, що справу має бути вирішено якомога швидше, у якомога коротший період часу, незважаючи на офіційно відведений на це строк. Тобто цей принцип засуджує практику штучного й невмотивованого зволікання із прийняттям рішення у справі – до останнього дня чи іншого критично малого періоду часу в межах відведеного законодавством строку

3. Принцип забезпечення прав громадян на вільне отримання інформації із загальнодоступних інформаційних систем. Як стверджує І.Б. Жилияєв, право на доступ до інформації є одним із фундаментальних прав кожної правової демократичної держави [11, с. 99].

З огляду на цілі дослідження розглянемо два базові Закони України, що пов'язані з обігом публічної інформації в електронній формі та визначають національну політику щодо формування та реалізації цифрових відносин між усіма суб'єктами електронного урядування та електронної демократії.

Перший із них – це Закон України «Про доступ до публічної інформації» [12] від 13 січня 2011 року. Відповідно до ст. 1 Закону публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

Цей Закон містить норми, пов'язані з обігом публічної інформації в електронній формі. По-перше, частиною 1 ст. 15 встановлено 12 основних видів публічної інформації, що підлягають обов'язковому оприлюдненню невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів із дня затвердження документа. У разі наявності в розпорядника інформації офіційного веб-сайту така інформація оприлюднюється на веб-сайті із зазначенням дати оприлюднення документа і дати оновлення інформації. По-друге, ст. 19 вищезгаданого Закону встановлює, що запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача та мають містити ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є.

Водночас Закон України «Про доступ до публічної інформації» не містить вимог щодо якості інформації, яка оприлюднюється та надається на запит, і не передбачає обов'язкового надання/оприлюднення інформації у формі масивів (баз) даних. Такий стан справ не відповідає сучасним світовим тенденціям щодо запровадження стандартів так званих «відкритих даних». Ці стандарти передбачають можливість доступу до впорядкованих наборів даних, які придатні до автоматизованої обробки без попереднього втручання людини, з можливістю подальшого використання в найрізноманітніших цілях, зокрема для

наукових досліджень, інновацій, у бізнес-проектах, а також для здійснення громадянського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування тощо. На сьогодні доступ до «відкритих даних» активно підтримується та розвивається міжнародними ініціативами та організаціями. У межах Ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд» у 2011 році Україна приєдналася до зазначеної Ініціативи та зобов'язалася впроваджувати принципи Декларації відкритого уряду щодо відкритості та прозорості державної політики.

Згідно з цими принципами держави-учасниці зобов'язуються підвищити доступність інформації про діяльність державних органів на кожному рівні влади, а інформація, у свою чергу, повинна надаватися ними вчасно та мати високу цінність (у тому числі й «сирі дані»), а також міститися у форматах, які громадяни можуть легко знайти, зрозуміти, використати та надалі неодноразово використовувати.

Отже, доступ до інформації у формі «відкритих даних» характеризується певними ключовими ознаками. По-перше, це дає право кожному на доступ та наступне вільне використання «відкритих даних», у тому числі і як засіб контролю за органами державної влади та органами місцевого самоврядування, і як дієвий спосіб для запобігання та виявлення корупції, участі громадськості у прийнятті владних рішень. По-друге, інформація у формі «відкритих даних» підвищує ефективність діяльності публічної адміністрації, поліпшує якість послуг електронного урядування. І найголовніше – це економічний актив, що здатен створювати нову вартість, формувати новий ринок інформаційних послуг, стимулювати бізнес-активність і залучати інвестиції [13].

На основі вищенаведеного доцільним вбачається шляхом внесення змін до Закону України «Про доступ до публічної інформації» та інших законів України визначити поняття «публічна інформація у формі відкритих даних», основні обов'язки розпорядників інформації щодо поширення такої інформації, а також першочерговий перелік інформації (відомостей), що оприлюднюватиметься у формі відкритих даних.

У зв'язку із цим на законодавчому рівні доцільно:

- закріпити принцип не лише вільного отримання та поширення будь-якої публічної інформації, а й вільного використання такої інформації, що отримана або оприлюднена відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», крім обмежень, встановлених законом;
- зобов'язати розпорядників інформації оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію та постійно оновлювати оприлюднену інформацію;
- установити, що доступ до інформації забезпечується шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації на єдиному державному веб-порталі відкритих даних;
- передбачити обов'язок розпорядників інформації безоплатно оприлюднювати інформацію у формі відкритих даних на своїх веб-сайтах, у тому числі й сам перелік такої інформації;

– покласти на структурний підрозділ або відповідальну особу з питань доступу до публічної інформації повноваження з оприлюднення інформації у формі відкритих даних;

– віднести до повноважень Кабінету Міністрів України затвердження переліку публічної інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню у формі відкритих даних, вимог до формату й структури такої інформації, періодичності її оновлення;

– покласти на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування, повноваження зі створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних;

– визначити гарантії захисту персональних даних у зв'язку з поширенням інформації у формі відкритих даних;

– забезпечити оприлюднення у формі відкритих даних відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, Державного реєстру телерадіоорганізацій України, Єдиного реєстру об'єктів державної власності, Реєстру громадських об'єднань, Реєстру вищих навчальних закладів, а також матеріалів генеральних планів населених пунктів і детальних планів території, інформації про державні закупівлі.

Другий з аналізованих законів – це Закон України «Про звернення громадян» [14] від 02.10.1996 р., до якого 02.07.2015 р. Верховна Рада України внесла зміни відповідним Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» [15]. Вважаємо, що покладена в основу нової редакції закону ідея вдосконалення законодавства України щодо реалізації права осіб на звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, у тому числі із застосуванням ефективних новітніх методів комунікації, є слушною та відповідає суспільному попиту на посилення діалогу влади з народом.

Відповідно до ч. 5 нової редакції статті 5 Закону письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення). В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису під час надсилання електронного звернення не вимагається.

Також ст. 231 цього Закону передбачено впровадження особливої форми колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та до органів місцевого самоврядування – електронної петиції. У зв'язку з тим, що запровадження процедури колективного звернення громадян до органів державної влади є новелою українського законодавства, автор дозволить собі зробити аналіз цієї норми.

4. Принцип створення належних правових підстав для використання електронних документів у

державному управлінні. В Україні з метою визначення основних організаційно-правових засад електронного документообігу та використання електронних документів було ухвалено Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [16] від 22 травня 2003 року, згідно з яким реалізацію державної політики електронного документообігу покладено на Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом. Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» державне регулювання у сфері електронного документообігу спрямоване на реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу; забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу; нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів.

А відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд» № 208 від 24 лютого 2003 р. [17] одним із пріоритетних завдань розвитку інформаційного суспільства є надання громадянам і юридичним особам інформаційних та інших послуг щодо використання електронної інформаційної системи «Електронний уряд».

Що стосується практичного впровадження електронного документообігу в діяльність державних органів, то як позитивний приклад автор хоче навести Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів передачі інформації» № 463 від 21.05.2012 р. [18] (втратила чинність), яка передбачала створити технічні завдання на розроблення типової складової частини системи «е-документ» та типового організаційно-технічного рішення для комплексної системи захисту інформації, що в ній міститься; це доручалося Держкомінформнауки та Держспецзв'язку. У результаті було реалізовано електронний обмін дозвільними документами із шістьма міністерствами та відомствами.

5. Принцип єдності системи електронного урядування забезпечується шляхом формування спільного інформаційного простору (включаючи державні інформаційні системи органів виконавчої влади) і захищеної інфраструктури органів виконавчої влади; розроблення єдиних стандартів і вимог до основних елементів інформаційно-технічного забезпечення; створення єдиних загальнодержавних ресурсів із метою реалізації єдиної політики державної реєстрації та обліку, надання оперативного доступу до цілісної, актуальної, достовірної інформації про основні об'єкти, форми, способи та результати державного управління, єдності нормативно-правової та методичної бази.

Однією з перших спроб реалізувати цей принцип в Україні можна вважати Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання впровадження системи електронної взаємодії органів виконавчої влади»

№ 1363 від 28.12.2011 р. [19], яким передбачено перехід до обміну електронними документами між Секретаріатом Кабінету Міністрів і центральними органами виконавчої влади з подальшим поширенням цієї практики на місцеві органи виконавчої влади. Розпорядження вперше дало змогу забезпечити єдність нормативно-правової бази та програмно-технічного рішення. Згодом Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії органів виконавчої влади» [20] від 18.07.2012 р. № 670 затверджено «Положення про систему електронної взаємодії органів виконавчої влади», котре визначає загальні засади створення, впровадження та забезпечення функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади.

Нині ця система запроваджена на базі окремих центральних органів виконавчої влади та містить понад 50 тисяч електронних документів. Процес запровадження системи відбувається дуже складно та повільно, насамперед через велику кількість зауважень від органів влади до розробленої системи та невирішеність питання майнових прав.

Разом із тим у 2013 р. розпочата робота зі створення єдиної системи електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, яка повинна забезпечити автоматизований обмін даними з інформаційних систем органів влади та вирішувати питання сумісності цих ресурсів.

Згідно з результатами дослідження розвитку електронного урядування ООН, у 2014 р. національні уряди усіх країн – членів ООН тією чи іншою мірою забезпечили громадянам онлайн-доступ до інформації та послуг через урядові веб-портали. За останні роки зросла кількість країн (до 50 держав у 2014 р.), які використовують мобільні портали та мобільні додатки для надання державних послуг в електронній формі. Швидкими темпами зростає й використання урядами такого каналу, як соціальних мережі (на 50% у 2014 р.). У 2014 році у 118 країнах світу вони використовувалися органами влади для проведення електронних консультацій з громадськістю [21].

Що стосується України, то про стан електронного урядування в Україні свідчать такі дані. За результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування “United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want” (проводиться раз на два роки), Україна у 2014 році посіла 87 місце серед 193 країн – членів ООН. У 2012 році Україна займала 68-ме місце, у 2010 році – 54-те місце. Негативна динаміка була переважно пов’язана із втратою України позицій за індексом запровадження онлайн-сервісів. Однак внаслідок активного проце-

су реформування законодавства України в контексті євроінтеграції, а також розвитку електронного урядування в Україні вже у 2016 році Україна продемонструвала стрімкий ріст цього показника й опинилася на 32 місці із показником 0,7458, піднявшись на 45 позицій за два роки в рейтингу індексу ЕРІ [22, с. 61]. Це свідчить про успішність сучасних реформ щодо розвитку електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.

Зазначене вимагає активізувати процес дослідження нормативно-правової бази впровадження електронного урядування в Україні. Адже правовою основою електронного урядування є адміністративно-правові норми, оскільки саме вони забезпечують публічно-правові інтереси та є організуючим фактором в системі регулювання управлінських відносин.

У контексті вищезгаданого доцільно об’єднати в одну програму заходи щодо адміністративного реформування в країні та заходи щодо впровадження електронного урядування, оскільки в найбільш загальному виді вони мають однакові цілі. Адже, як стверджує І.Л. Бачило, багато процесів інформатизації, відірваних від ідей та радикальності адміністративної реформи, узгодження роботи всіх органів влади по вертикалі та горизонталі, очевидних результатів не дадуть ні в адміністрації, ні в інформатизації систем державного управління [23, с. 154–155].

Отже, об’єднання в одну програму адміністративної реформи та електронного урядування дасть можливість створити умови для інтеграції організаційних і правових засобів у процесах системи управління. Належне нормативне правове забезпечення розвитку системи електронного урядування в межах адміністративної реформи стає першочерговим завданням.

Зв’язок державного управління з електронним урядуванням передбачає загалом чотири сфери застосування: надання державних послуг громадянам і організаціям; поширення державної інформації; взаємовідносини між самими органами влади, а також інформатизацію внутрішньої діяльності органів влади.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямку, зокрема щодо порівняльно-правового аналізу адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні та в країнах – членах ЄС; електронного урядування у сфері публічного управління в пострадянських країнах; еволюції адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.

Отже, у цій статті охарактеризовано проблематику адміністративно-правових засад електронного урядування у сфері публічного управління в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Е-майбутнє та інформаційне право / [В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець та ін.] / за ред. М. Швеця // 2-е вид., доп. – К. : НДЦПІ АПРн України. – 2006. – 302 с.
2. Сморгунів Л.В. Политические сети, информационные технологии и публичное управление: переход от концепции «e-government» к «e-governance» / Л.В. Сморгунів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.conf.infosoc.ru/2005/thes/68.pdf>.
3. Куспляк І.С. Електронне урядування як інструмент формування прозорості та відкритої політичної влади : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / І.С. Куспляк ; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – О., 2012. – 17 с.
4. Теория государства и права : учебник / отв.ред. А.В. Малько. – М. : КНОРУС, 2010. – 400 с.

5. Стародубцев А. Сутність законності та її сучасне розуміння в правовій науці / А. Стародубцев // Юридичний вісник. – 2014. – № 1. – С. 12–16.
6. Сergyogin V.O. Конституційний принцип гласності у діяльності органів державної влади України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / В.О. Сergyogin. – Х., 1999. – 20 с.
7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–48. – Ст. 552.
9. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11 вересня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 9. – Ст. 79.
10. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 2. – Ст. 57.
11. Інтеграція України в Європейський інформаційний простір: виклики та завдання : [колект. монографія] / упоряд. і заг. ред. А.В. Пазюка. – К. : ФОП Клименко Ю. Я., 2014. – 273 с.
12. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
13. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=54100&pf35401=330589>.
14. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
15. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції : Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 35. – Ст. 341.
16. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
17. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
18. Про затвердження Порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів передачі інформації: Постанову Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 463 (втратила чинність) // Офіційний вісник України. – 2012. – № 41. – Ст. 1575.
19. Питання впровадження системи електронної взаємодії органів виконавчої влади : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 5. – Ст. 180.
20. Деякі питання електронної взаємодії органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 670 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 56. – Ст. 2249.
21. United Nations E-government Survey 2014 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York, 2014 / United Nations Public Administration Country Studies United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.
22. United Nations E-government Survey 2016 E-Government in Support of Sustainable Development (United Nations, New York, 2016). – 220 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>.
23. Бачило И.Л. Государство и право XXI в. Реальное и виртуальное. / И.Л. Бачило. – М. : Юридическое издательство «ЮРКОМПАНИ», 2012. – 280 с.